

ТЕКСТОВИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК ОД КАТАЛОГОТ ЗА ИЗЛОЖБАТА ВО ДРУО – ПАРИЗ ВО ЈАНУАРИ 1997 ГОДИНА

ПОФАЛБА НА СВЕТЛИНАТА И УБАВИНАТА

Павле Кузманоски е духовно израснат врз македонската традиција, пред се византиската ликовност, но неговиот израз е одреден според ренесансниот модел на западно европската уметност а дефинитивно усвоен според синтезата на париската школа. За Кузманоски карактеристично е студиозно, меко и педантно сликање на предметна и фигуративна присутност.

МРТВИ ПРИРОДИ

Циклусот "Мртви природи" ги истражува можностите на белата боја, применети според принципот: бело на бело во градењето на формата. Во овие бели мртви природи се инсистира за нивната стварност но се назначува и извесна преобразба во духот на "двојната самотија". Стегнатата форма на плодовите истовремено е и лесна и ладна, со што се потенцира чистотата од една страна и присутноста од друга. Истражувањето е врз суптилни варијации на предмети, тонот, разложената светлина и врз самата светлина како доминантна бела состојба. Се најавува мисла за хармонија и компактност на материјата и духот во и онака се по ранливата човечка егзистенција. Тоа можеме да го разбереме и како еколошка свест.

Изборот на елементите во мртвите природи има етнографско значење, но исто толку тоа е универзално секојдневје. Тие се и митски и магиски симболи (јајце, лук, јаболко). Јаболкото е познат старозаветен симбол, но истовремено и симбол на македонската историска состојба. (Македонија – јаболко на раздорот на Балканот). Затоа, "Девојките" не мора да го имаат јаболкото во своите раце за да постои врската во навидум неспоивите циклуси на "Мртвите природи" или со "Сведоците".

ДЕВОЈКИ

Дискретната варијанта на натсетилната – нетелесна форма и сентименталното доживување продолжува и во циклусот "Девојки". И во овој случај сугерирана е состојбата наспроти девојките, односно за телесната сетилност на нежната и копнежлива потрага по идеалот на убавината.

Ренесансниот девствен предизвик, не за формата, туку за идејата за убавината, е насликан со слободен трепет на четката која создава со бисерни капки боја, со воздушности срми во линијата, и со неколку прозирни потези за физиономијата. Ликовната израсност е според принципите на Џексон Полкок. Така, потрагата по убавината станала пофалба на светлината и убавината.

СВЕДОЦИ

Циклусот СВЕДОЦИ секако е најличната духовна лабораторија на уметникот, во која тој го претставува, анализира и го соопштува својот поглед за прашањето: Дали се во животот е дело на човекот?

Во крајно прочистена композиција со само една – две фигури, уметникот внесува неколку знаци на својата мисла. Длабока старост, животно искуство, мудрост, здраво мускулно ткиво во корпулентна анатомија изведена со префинет и прецизен цртеж со воздушности тонови, омекнати до благост и добрина.

Како кај ренесансните цртежи на Леонардо или Микеланџело, уметникот инсистира на единство меѓу јадрите – мажествени и здрави тела, впечатлива физиономија и воздржана, или продоховена волја која не е манифестирана преку акција. Затоа случувањата се сместени во зениците, во цртежот врз лицето и "немите" гестови на рацете. Очигледно таа насобрана мудрост бурно ја доживува минливоста и спомените. Небаре староста на осознаеното вели: "Ве гледам, и се чудам и молчам". Фигурите се сместени во адекватен прозрочно осветлен фонд, што е простор каде "живеат" оние кои во мир го гледаат нашиот немир. Можеби низ кого и тие минувале.

Стилски тоа е прецизен реализам, фигуративна осаменост во просветлен простор, а сето тоа ја доловува магичната реалност на човековото постоење.

Љубен Пауновски, ликовен критичар

СВЕДОЦИ ОД ПОВИСОК РЕД

... Портретите на Павле Кузманоски на неговата 14-та самостојна изложба не се само естетски факт, туку многу повеќе од тоа. Тие се пред се една сложена ликовно-фило-зовска и психолошка поетика. Насловот Сведоци што ги обединува нив прецизно не воведува во лавиринтот на нивната психа, од една, и психолошката мотивација на самиот сликар, од друга страна.

Сведоците на Павле Кузманоски се секако сведоци од повисок ред – избраници, чиј душевен израз ја пренесува веста за нешто трагично што се случило во времето, за миг кој со самото тоа што е трагичен е и значаен. Бидејќи и од светите книги знаеме дека најдлабоки траги во човековата меморија втиснале имено трагичните настани ...

... Сведоците на Павле Кузманоски не се реалистички во документарната смисла на овој поим, туку се понапред ментални, имагинарни ликови. Оттука и нивната целосна сакрална озвученост. Нивната алузивност и сугестивност е длабока, сериозна и класично обликувана. Можеби токму затоа, на парадоксален начин таа е и рафинирано модерна ...

... Воопшто. ликовите на платната од овој циклус на Кузманоски како да не се експресија на строго индивидуалниот, туку на колективниот страв и траума што ги доживеал Човекот некогаш, на почетокот од својата егзистенција под ѕвездите. Тоа е повеќе ментален одблесок, длабинска психолошка евокација на страшниот настан и стравот поврзан со него, онтолошки кристализиран, отколку некаква реалистичка конкретизација на ужасот. Емотивноста е стишана и разлеана во ехо што пристигнува оддалеку. Наместо афектот и патетиката на крикот доминира контемплативниот лиризам, на психолошката атмосфера пречистена низ искуство. Сходно на тоа е подреден и деликатниот колоризам на палетата на Кузманоски. Неговите деликатни сфумата и суптилни лавирања низ меките полутонови главно на топлите гами, низ кои одвреме навреме дискретно пробива трансцедентниот импулс на синото и виолетово, всушност претставува пловидба низ душевниот лавиринт на ликовите, од една, и сходно на тоа барање на психолошката супстанца на самата боја, од друга страна...

*Ефтим Клетников – поет и ликовен критичар
(кон изложбата, "Сведоци" од Павле Кузманоски, Скопје, 1990)*

... Павле Кузманоски ги напушти сегашните преокупации свртувајќи се кон вечните теми на сликарството. Неговите престои во Венеција, Берлин, Будимпешта, Келн и Франкфуртму овозможува одблизу да се запознае со западното уметничко наследство. Неговиот престој во Анже (1980 – 1981) му овозможи да го открие Матис кој му помогна да го прочисти своето дело. Тој се интересира за просторот со намера да ја совлада неговата огромна големина, опседнувајќи и фиксирајќи еден предмет, особено некое овошје, и да го потчини на целокупната визуелна претстава.

Едноставноста на просторот и на предметот ќе го водат кон создавање на акрилски циклус во кој познавањето и грижата за хармонијата и боите ќе го доведат до полна експресивност, т. е. до најчист израз.

По враќањето од Франција, Кузманоски ќе го продолжи hazardниот пат на создавањето посилен од било кога и со поголема креативност. Збогатен со нови сознанија, тој прави синтеза на минатите години преку серијата мртви природи крајно поедноставени, речиси без боја, која зазема место во еден незатворен простор.

Со таква интемпоралност, со таквото прочистување, Павле Кузманоски се приближува до истражувачкиот пристап на Џорџ Моранди во дефинирањето на самите предмети, на односите меѓу нив, со нашето око и во просторот. Како и Моранди, тој го бара единството и најмалите визуелни варијации, најчувствителните варијации на тонови и светло.

Успешно остварувајќи ја тешката рамнотежа, врз еден интимен и деликатен регистер, меѓу изливот на реалното и контролата на разумот, меѓу објективноста која бега и субјективноста која се наметнува, Павле Кузманоски се става на посебно ниво (зазема посебно место) во современото сликарство.

J. R. Pariz

(Предговор за Изложбата одржана во 5, Avenue d'Euclai во Париз, од понеделник 2 до четврток 5 ноември 1992 година и во Drouot Richelieu во Париз, од 7 до 9 ноември 1992 година)

(Превод од француски јазик од Милена Цекова)